

Хохлюк В. Ю.,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
превентивної діяльності та запобігання
корупції навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ **Федоровська Н. В.**

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ КРАЇНИ-АГРЕСОРА ЯК ПРОБЛЕМА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність піднятої проблеми обумовлюється перш за все тим, що під час широкомасштабної війни рф з Україною, котра розпочалася 24 лютого 2022 року [1] з неспровокованого вторгнення країни-агресора, російські військовослужбовці широко використовують як засіб знищення цивільних українців антигуманні, незаконні методи ведення війни. В Україні з кожним днем війни органами державної влади фіксується дедалі більше випадків сексуального насильства з боку військових осіб країни-загарбника – згвалтування стало ще однією «антигуманною зброєю» армії рф проти мирного населення на тимчасово окупованих територіях. Такі дії є прямим порушенням вимог Конвенції про захист цивільного населення під час війни [2] стосовно осіб, які не беруть активної участі в бойових діях – з ними поводяться гуманно, без будь-якої ворожої дискримінації за критеріями раси, кольору шкіри, релігії чи вірування, статі, походження чи майнового стану та іншими подібними критеріями.

При розгляді цього питання перш за все необхідно зазначити, що злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи в умовах війни мають, безумовно, деяку латентність з врахуванням ряду як об'єктивних чинників, так і суб'єктивних факторів: 1) інтимних (морально-етичних) аспектів – почуття сорому, усвідомлення малозначущості особистої трагедії на фоні масштабних боїв і значної кількості смертей в боях за батьківщину; 2) неможливості критично мислити і діяти внаслідок отриманих фізичних і психологічних

травм (розгубленість, подавленість тощо) для кожної окремої особи по-своєму; 3) у зв'язку із відсутністю в умовах окупації належної організації роботи органів державної влади на місцях (поліції, прокуратури, медичних закладів тощо) чи наявності їх як таких взагалі; 4) зневіра у можливість отримання моральної підтримки, своєчасної медичної чи психологічної допомоги, відсутність будь-якого захисту тощо.

Разом з тим, очевидні та неспростовані факти цих вчинених злочинів окупантами у военний час стосовно мирного населення вимагають привернення прискіпливої уваги та максимального контролю з боку всього світового товариства, всебічного розслідування правопорушень і притягнення винних осіб до відповідальності, оскільки такі звірства в XXI столітті є однозначно варварськими і потребують належної правової оцінки з точки зору цивілізаційних цінностей європейських країн, не дивлячись на існуючі труднощі збору доказів та процесуального забезпечення розгляду справ.

У свою чергу українська влада повідомляє про систематичне сексуальне насильство над жінками з боку російських окупантів. Наведемо, як приклад, на Київщині (міста Буча, Ірпінь та ін.) російські окупанти також гвалтували українських жінок, після чого їх вішали та спалювали (на Житомирській трасі п'ять голих тіл молодих осіб, яких викинули з машин, склали разом, облили соляркою та намагалися підпалити). Згвалтовані та вбиті жінки декілька днів лежали на вулицях міст [там само].

Аналогічні приклади наводить український омбудсмен Л. Денісова на сторінках інтернет-видання [3]: 14-річна дівчина була згвалтована п'ятьма мужчинами окупантами, зараз вагітна (м. Буча); хлопчик 11 років згвалтований на очах у мами, яку її прив'язали до стільця, щоб дивилася (м. Буча); жінка 20 років згвалтована трьома окупантами відразу у всі можливі місця (м. Ірпінь).

Панасюк В. описав історію однієї жінки, яка пережила знущання російських військовослужбовців, яке відбувалося у с. Богданівці (Броварський р-н, Київська обл.), коли окупанти вбили чоловіка, а потім тричі гвалтували дружину, погрожуючи насиллям щодо сина. Поліція вже встановила понад 250 окупантів, які перебували під час окупації у Київській області. Щодо деяких з них є інформація про адреси проживання та перелік членів їхніх родин.

Ці та інші жахливі історії підтверджують масовий характер жорстоких звірств російських окупантів на території нашої держави. Зокрема, вчинення сексуального насильства в умовах збройного конфлікту є військовим злочином та порушенням основоположних принципів міжнародного гуманітарного права [2].

У зв'язку з цим уповноважений Верховної Ради України з прав людини Л. Денісова, як зазначено в інтернет-виданні [3], звернулася до Комісії ООН з розслідування порушень прав людини під час військового вторгнення РФ в Україну та до експертної місії, створеної державами-учасницями ОБСЄ, щоб зафіксувати ці факти як військові злочини РФ та порушення крайною-агресором прав людини в Україні.

Згвалтування жінок стало ще одним видом зброї армії РФ проти мирного населення на тимчасово окупованих територіях, від котрої постраждало до 20 % осіб з числа жителів окупованих територій разом з тимчасово переміщеними особами. Громадяни України, юристи, правоохоронці та судді повинні добре знати та ефективно використовувати норми вітчизняного законодавства під час судових процесів, котрі невдовзі будуть проводитися на основі зібраних доказів з метою притягнення до відповідальності винних військовослужбовців армії окупанта за вчинені кримінальні злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості осіб протягом війни з Україною у 2022 році.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

2. Конвенція про захист цивільного населення під час війни : м. Женева, 12 вересня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154.

3. Ковнир С. Нівечили і відрізали волосся. Денісова розповіла про згвалтування українок окупантами. URL: <https://war.segodnya.ua/war/rezonans/kalechili-i-otrezalivolosy-denisova-rasskazala-ob-iznasilovaniyah-ukrainokokkupantami-1613104.html>.

4. Крамар О. Поліція вже встановила імена понад 250 окупантів, які перебували у Київській області. URL: <https://hromadske.ua/posts/policiya-vzhe-vstanovila-imenaponad-250-okupantiv-yaki-perebuvali-u-kiyivskij-oblasti>.